

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
7th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

بررسی مبانی فقهی و حقوقی رمزارز در نظام حقوقی ایران

سونیا علیزاده سامع (نویسنده مسئول)^۱، محمدرضا محمودی پوراویلی^۲

^۱ استاد راهنما دانشگاه آزاد شبستر، شبستر mh.azar@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق مالی - اقتصادی، شبستر mh.azar@yahoo.com

چکیده

زمینه: در سالهای اخیر جرقه یک انفجار بزرگ در سیستم مالی جهان زده شد که در آن ساخت از پروتکل برای پول دیجیتال به اسم بیت کوین خبر داده شد و منتقدان منتظر شکست این ارز بودند اما شکست پشت این ارز، یعنی بلاکچین تقریباً غیرممکن بود. هدف: در این راستا هدف این است که به پرسش پژوهش (که آیا بیت کوین یا رمز ارز باعث رکود اقتصادی است) مورد مطالعه قرار گیرد. روش: پژوهش حاضر با ماهیت توصیفی، تحلیلی است روشی که با توجه به منابع کتابخانه ای و سایت های معتبر و نشریات علمی صورت گرفته است. یافته ها: از آنجایی که تمرکز زدایی و دیجیتال سازی در این عصر اجتناب ناپذیر است آگاهی و حرکت مردم و به خصوص دولتها به سمت این فضا اهمیت ویژه ای می یابد. فلذا موضوع مالیت بیت کوین، خلاهای قانونی و دیدگاهها از منظر علما و دکترین در این پژوهش بدست می آید. نتیجه گیری: با توجه به عدم وجود قوانین مرتبط در این زمینه می تواند علت اصلی ترس از سرمایه گذاری در این زمینه باشد و با وجود شبهه در شرعی بودن یا نبودن آن و با توجه به اینکه منابع فقهی شاید نتواند براساس فقه سنتی پاسخگوی این شبهات باشند لاجرم بایست بسوی فقه پویا حرکت نموده و شبهات را برطرف نمود.

واژه های کلیدی

بیت کوین - ارزهای دیجیتال - بلاکچین - بررسی فقهی بیت کوین - کلاهبرداری در ارزهای دیجیتال

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

مقدمه

این مقاله نشان دهنده اهمیت یافتن روز افزون بیت کوین و ارزهای دیجیتال است. دنیا به سرعت در حال حرکت به سمت دیجیتالی شدن است. فضاهای مجازی و فناوریهایی که در بستر اینترنت قرار دارند، به جزء جدایی ناپذیر جوامع امروزی تبدیل شده است. در سال ۲۰۰۸ جرقه یک انفجار بزرگ در سیستم مالی جهان زده شد و فردی یا افرادی به اسم ساتوشی ناکاموتو مقاله ای را منتشر کردند که در آن زمان پروتکل ناشناخته و عجیب، مورد انتقاد قرار گرفت و منتقدان منتظر شکست این ارز بودند. اما شکست فناوری پشت این ارز، یعنی بلاک چین تقریباً غیرممکن است.

از آنجایی که تمرکز زیادی و دیجیتالی سازی در این عصر اجتناب ناپذیر است، آگاهی و حرکت مردم و به خصوص دولت ها به سمت این فضا اهمیت ویژه ای می یابد. در دنیای دیجیتالی آینده، کشورهایی موفق خواهند بود که بیشترین سازگاری را با فناوری های انقلابی داشته باشند. ولادیمیر پوتین یکی از مخالفان بیت کوین است اما او در چندین جلسه و سخنرانی همواره به اهمیت حرکت به سمت ارزهای دیجیتال و بلاک چین برای عدم عقب ماندگی تاکید داشته است.

بیت کوین و به طور کل ارزهای دیجیتال در ایران هنوز به صورت رسمی قانونی نیست اما استفاده از ارز دیجیتال در کشور جرم هم نیست. قوه قضائیه، پیگیری و نظارت بر اجرای قانون را برعهده دارد و بنا بر فرآیند تائید قوانین و مصوبات مجلس، قوه قضائیه معمولاً پس از اجرای یک قانون، بر اجرای آن نظارت می کند.

برای کشور ما ایران که سال ها به دلیل وجود تحریم های ظالمانه با موانع اقتصادی و فرهنگی مواجه بوده است، این یک فرصت بسیار طلایی می تواند باشد تا بتواند تحریم ها را بی اثر کند و برای بهبود اقتصاد ارزهای دیجیتال ملی یا بین المللی کمک بگیرد. همچنین در حال حاضر با استفاده از ارزهای دیجیتال، در برخی سایت های فروشگاهی خارجی که برای خرید فایل نیاز به کارت اعتباری بین المللی و یا پی پال هست با استفاده از ارزهای دیجیتال تحریم های شرکت های کارت اعتباری و پی پال برای کاربران ایرانی بی اثر شده است. اطلاعاتی در مورد حکم شرعی ارزهای دیجیتال و بیت کوین (حکم شرعی ارز دیجیتال چیست؟) سعی می کنیم در این مقاله برای شما ارائه کنیم و به بررسی نظرات مراجع و فقهای کشورهای مختلف در مورد حکم شرعی ارزهای دیجیتال بپردازیم تا اطلاعاتی در این زمینه داشته باشید.

بهتر است بدانید ارز دیجیتال شکل مجازی و اینترنتی پول های واقعی هستند که فقط در فضای مجازی مورد استفاده و معامله قرار می گیرند. ارزهای دیجیتال شباهت زیادی با پول های واقعی دارند ولی در کنار این شباهت ها تفاوت هایی نیز در این میان دیده می شود که باعث منحصر به فرد شدن ارزهای دیجیتال می شود. همچنین افراد می توانند با سرمایه گذاری آگاهانه و خرید و فروش ارزهای دیجیتال سود زیادی به دست بیاورند.

۲- مبانی و مفاهیم پژوهشی

مبانی و مفاهیم پژوهشی بطور جداگانه مورد بررسی قرار می گیرد.

۲-۱) مبانی پژوهشی

کلمه "رمزنگاری" به نوع داده هایی است که در بلاک چین ثبت می شود مربوط است و کلمه "ارز" در اینجا برای بیان مفهوم وسیله مبادله بین کاربران است.

بانک مرکزی اروپا در سندی که منتشر کرده است، ارز مجازی را اینگونه توضیح می دهد:

"ارز مجازی، نماینده دیجیتالی ارزش است که توسط بانک مرکزی یا نهادهای دولتی صادر نمی شود و می تواند بدون ارتباط با پولهای رایج ملی صادر شود. این پول توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی به عنوان یک روش پرداخت پذیرفته شده است و می تواند منتقل و یا به

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

صورت الکترونیکی خرید و فروش شود." "ارزهای رمزنگاری شده مانند بیت کوین، ایت کوین و ... جزئی از ارزهای مجازی هستند اما یک ارز مجازی لزوماً نیاز نیست رمزنگاری شده باشد. به عنوان مثال وبمانی که توسط یک بانک روسی صادر می شود، نمونه ای از ارز مجازی است."

ایده سیستم های پولی دیجیتال به اوایل دهه ۱۹۹۰ باز می گردد. در آن زمان چندین شرکت و برنامه نویس مختلف سعی در ایجاد پولی را داشتند که بتوان به صورت مجازی آن را انتقال داد. ارزهای مجازی متمرکز زیادی ایجاد شد اما بسیاری از این ارزها به علت مشکلات قانونی، ضعف فناوری، امنیت ضعیف، عدم مقبولیت و بسیاری از مسائل دیگر رو به زوال رفتند. با اختراع بیت کوین در سال ۲۰۰۹، دوره ی جدیدی از ارزهای مجازی آغاز شد.

(مقاله - Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

۱-۲) مبانی تاریخی.

- پول سه کارکرد اصلی دارد: ۱: واسطه تبادل ۲: واحد حساب ۳: ذخیره ارزش
- در ادامه، موارد تشکیل دهنده پول و چگونگی تکامل روشهای پرداخت در طول زمان را به صورت مختصر توضیح می دهیم. روند تاریخی پیشرفت های پولی به شرح زیر است:
- از زمانهای بسیار دور، مردم از روش کالا به کالا استفاده میکردند. آنها کالا یا خدماتی را با کالا یا خدمات دیگری مبادله می کردند. به دلیل پیچیدگی و ناکارآمدی، این روش پرداخت، مشکلات زیادی ایجاد کرده بود.
 - در سیستم کالا به کالا، اغلب اتفاق می افتاد که مردم نمی توانستند در ارزشگذاری کالاها توافق کنند یا نمی خواستند آنچه را که فرد دیگری درخواست داشت، پرداخت کنند. برای حل مشکلات سیستم کالا به کالا، سیستم پول کالایی روی کار آمد. در نظام پول کالایی، مردم چند کالا که به طور گسترده کاربرد داشت و به آسانی قابل دسترسی بود را به عنوان وسیله مبادله و پرداخت انتخاب می کردند. در زمانها و مکان های مختلف، از انواع مختلفی از کالاها مانند نمک، گندم، دانه، گاو، تنباکو و ... به عنوان پول استفاده شد. با این وجود، به عنوان مثال بارگیری و حمل مداوم کیسه های نمک و گندم بسیار مشکل بود.
 - برای حل مشکلات مربوط به پول کالایی، مردم به سیستم پول فلزی روی آوردند. در این سیستم بعضی فلزات به ویژه طلا و نقره به عنوان وسیله ای برای مبادله مورد استفاده قرار گرفتند. این سیستم به مدت طوایی ادامه داشت اما در طول زمان شامل تکامل شد:
- ۱- طلا و نقره در شکلهای مختلف به عنوان وسیله ای برای مبادله مورد استفاده قرار گرفتند و لزوماً سکه نبودند. ارزش طلا و نقره بر اساس وزن آنها اندازه گیری می شد.
 - ۲- مردم سکه های مناسبی از طلا و نقره ساختند. ارزش ذاتی این سکه ها معادل ارزش واقعی طلا و نقره بود. این شیوه استاندارد طلا نام دارد.
 - ۳- در بعضی از قلمروها، سیستم دو فلزی اجرا شد. در این سیستم، از هر دو نوع طلا و نقره استفاده میشد و برای مبادله آن ها نرخ تبادل مشخصی وجود داشت.
 - ۴- در آن زمانها، مراقبت از طلا و نقره در برابر سرقت آسان نبود. بنابراین، مردم به منظور محافظت از دارایی خود، طلا و نقره هایشان را به فروشندگان طلا و جواهر می سپردند. نمایندگان، بابت نگهداری طلا و جواهر به مردم رسیده های مخصوصی می دادند و فقط بآن رسیده ها، طلا و نقره ها را به صاحبانشان پس میدادند. از آنجایی که نگهداری طلا و نقره در نزد نمایندگان رواج یافت، مردم برای تبادلشان، به جای دادن مستقیم طلا و جواهر، از رسیده هایی که از نمایندگان گرفته بودند، استفاده می کردند.
 - ۵- پذیرش رسید برای پرداخت ها، آرام آرام باعث تولد پول دارای پشتوانه شد. بانکها شروع به صدور قطعات کاغذ کردند که پشتوانه

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۱۰۰ درصدی طلا داشت. به عبارت دیگر، آن قطعه کاغذ برابر با مقداری طلا در ذخایر بانک بود.

در سال ۱۹۷۱، رئیس جمهور وقت ایالات متحده، ریچارد نیکسون، تغییرپذیری مستقیم دلار آمریکا به طلا را لغو کرد. به این ترتیب، پول دارای پشتوانه طلا به پول فیات یا بدون پشتوانه تبدیل شد.

بانکهای مرکزی اسکناس ها را نسبت به نیازشان در حوزه های مختلف، چاپ کردند. این نهادها انحصار پول را توسط دولت بر عهده گرفتند و همه موظف به پذیرش پول بدون پشتوانه برای خرید کالا و خدمات شدند. در دنیای امروز اکثر پول های ملی، پول فیات یا بدون پشتوانه هستند.

پس از اینکه کامپیوتر توسط صنعت بانکداری مورداستفاده قرار گرفت، پرداخت دیجیتال از طریق پول الکترونیکی، بسیار رایج شد. با این حال، این سیستم به زیرساختی برای مدیریت پرداختها و جلوگیری از تقلب و "دوبار خرج کردن" در شبکه متکی است که به آن شبکه پرداخت میگویند. این شبکه متمرکز همیشه پرهزینه و آسیب پذیر بوده است. سرور مرکزی، امنیت شبکه و اینکه پول فقط یکبار ارسال شود را برقرار میکنند. در این سیستم، مردم باید بر مبنای مقررات نظارتی و کنترل شده که ممکن است برای دستکاری ارزش ارزها و ثروت افراد استفاده شوند، تراکنش انجام دهند.

اگر افراد قادر بودند که تراکنشها را به صورت آزاد و بدون واسطه در یک شبکه همتا به همتا انجام دهند، می توانستند در مورد پولشان خودشان تصمیم گیری کنند.

این امر نیازمند یک پایگاه داده امن با سطوح رمزنگاری است تا بتواند از سرقت یا تغییر اطلاعات درون آن جلوگیری کند. با توسعه ایده بلاک چین، همه این اهداف امکان پذیر است و از آن برای ثبت اطاعات حسابهای ارزهای دیجیتال استفاده شد.

www.arzdigital.com

۲-۱-۲) مبانی شرعی

مبانی شرعی در از چند دیدگاه مورد بررسی واقع می گردد:

۲-۱-۲) معیار قانون اسلامی مال

در شریعت، برای مشخص شدن ارزش مبادلاتی و یا عمل به تعهدات (عوض)، مفهوم مال تعریف شده است. بنابراین، قبل از بحث درباره وضعیت ارزهای دیجیتال از نظر شریعت، لازم است تا مفهوم مال در شریعت را بدانیم.

در شریعت برای فهمیدن منش و تعریف اصطلاحات اسامی از سه منبع استفاده میشود. بهترین و اولین منبع، کلام وحی در آیات قرآن و یا احادیث معتبر پیامبر (ص) است. به عنوان مثال، معانی نماز، زکات، ازدواج و طلاق و ... به صراحت در قرآن و احادیث آورده شده است.

منبع دوم، دانستن این است که مفاهیم اصلی شریعت به خودی خود در زبان عربی که زبان قرآن و سنت است وجود دارد. به عنوان مثال، خداوند متعال حکم کرده است که برای وضو صورت، دستها و پاهای خود را بشویید. با استفاده از یک فرهنگ لغت عربی که برای

یادگیری معنای کلمات عربی این حوزه استفاده میشود، محدودیت ها و شرایط لازم برای وضو قابل درک است.

سومین منبع در بررسی اصطلاحات شرعی، عرف، به معنی عمل رایج است. مسائل مختلفی وجود دارند که در وحی الهی اشاره های به آن نشده است اما طبق اعمال رایج بررسی میگردند. در شریعت، مسائل عرفی در تعیین موارد خاصی نقش دارند. (مقاله Muhammad

Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

کلمه مال در آیات قرآن و احادیث پیامبر به صورت معمول استفاده شده است.

از رویکر فقهی مال عبارت است از " مایبذل بازائه مال " یعنی آن است که به ازاءش مال بذل میشود. همین طور گفته شده است مال ،

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

یعنی، " مایرغب الیه العقلاء" یعنی آنچه عقلا به آن رغبت می کنند مال قلمداد میشود. محقق ایرانی نیز در تعریف مال، دو ملاک را مطرح می کنند: "حاجه الناس الیه" یعنی مال چیزی است که مردم در امور دنیوی یا امور اخروی احتیاج داشتند. (لاجوردی - عرفان ۱۴۰۰)

به معنای واقعی کلمه، هر چیزی که قابلیت تملک داشته باشد، مال است. میگوید که مال چیزی مطلوب است و میتواند از یک نفر به فرد دیگر انتقال یابد. (الاصفهانی ۱۹۹۲)

دانشمند معاصر شیخ یوسف القضاوی (۲۰۰۰) اذعان دارد که در زبان عربی، هر چیزی که انسان مایل به داشتن، ذخیره و نگهداری آن باشد، مال نام دارد. (شیخ یوسف القضاوی ۲۰۰۰)

منزور از عزالدین بن اثیر نقل کرده است که در ابتدا مال به طلا و نقره محدود بود، اما تعریف آن به تدریج به هر چیز فیزیکی که انسانها مایل به ذخیره سازی و نگهداری هستند، متحول شد. (منزور ۱۹۷۵)

شیخ وهبه زحیلی میگوید که از نظر زبان شناختی، هر چیز عینی یا غیر عینی که انسانها از آن (برای آینده یا در برابر سرقه) نگهداری میکنند، مال نام دارد. به عنوان مثال، طلا، نقره، حیوانات، گیاهان، فردی که رانندگی میکند و یا در خانه ای زندگی میکند (حقوق فردی)، به منزله مال است. (شیخ وهبه زحیلی ۲۰۱۰)

اما چیزی که نمیتواند ذخیره یا نگهداری شود، نمیتواند مال به شمار رود. پرنده در آسمان، یک ماهی در آب، و گنج های ناشناخته در داخل زمین از مواردی هستند که طبق گفته شیخ وهبه مال محسوب نمیشوند.

به طور خاصه، هر چیزی که قابلیت تملک داشته باشد و برای انسانها ارزشمند باشد، به عنوان مال شناخته میشود. (۲-۱-۲) نظر علما در تعریف مال

همانطور که قبلا گفتیم، در قرآن و سخنان پیامبر (ص) تعریف کاملی از شرایط مال وجود ندارد. بنابراین، فقها و علما در تعریف مال تا حدودی نظرات متفاوتی دارند.

برخی از علما معتقدند که کلمه مال تنها برای چیزهای عینی و قابل لمس کاربرد دارد. دیگر فقها معتقدند هر چیز فیزیکی یا غیر فیزیکی در صورت اینکه انسانها به آن تمایل داشته باشد و دارای ارزش باشد، مال است. شیخ زحیلی در این زمینه علما را به دو گروه طبقه بندی می کند: علمای حنفی و علمای اکثریت

۲-۱-۳) تعریف مال در نزد علمای اکثریت

اکثریت علما و فقها از جمله مالکی، شافعی و حنبلی معتقدند که مال تنها به چیزهای لمس پذیر محدود نمیشود. دیدگاه اکثریت این است که مال تحت شرایطی شامل چیزهای غیر فیزیکی از قبیل حقوق و مزایا هم میشود.

بنابر توضیحات شیخ زحیلی (۲۰۱۰)، دیدگاه علمای اکثریت این است که هر چیز با ارزشی که در صورت نابودی، قابل تلاوان و جبران باشد، در طبق مال قرار میگیرد. (شیخ زحیلی ۲۰۱۰)،

به همین ترتیب، السوتوی به نقل از امام شافعی، برای تعریف مال به این موارد اشاره میکند: ارزش دارد، در خرید و فروش مورد سنجش قرار میگیرد، اگر نابود شود، جبران میشود. (السوتوی ۱۹۸۳)

به طور خاصه، نظر علمای اکثریت این است که مال به چیزهای ملموس و لمس پذیر محدود نمیشود و اگر شرایط فوق را داشته باشد، میتواند غیر فیزیکی هم باشد.

۲-۱-۴) تعریف پذیرفته شده مال

۱- عالم معاصر، شیخ تقی عثمانی (۲۰۱۵) معتقد است که اگر یک چیز غیر فیزیکی مانند حقوق و مزایا به صورت سفارشی تبدیل به

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

چیز ارزشمندی شوند، میتوان آن را به عنوان مال پذیرفت. او معتقد است که آداب و رسوم رایج و غالب در جامعه (عرف) در فضای کسب و کار نقش مهمی در تعریف یک چیز به عنوان مال دارد. (مقاله Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

به همین دلیل، به عنوان مثال، حق مالکیت معنوی، ثبت اختراع، علائم تجاری و حسن نیت، با وجود اینکه لمس پذیر نیستند، به عنوان مال شناخته میشوند. زیرا این موارد، در عرف کسب و کار و تجارت دنیای امروز، بسیار ارزشمند هستند. به همین ترتیب، یکی دیگر از فقهای معاصر، شیخ خالد سیف الله رحمانی، استدلال میکند که ماهیت یک چیز، معیار اصلی برای تعیین مال بودن یا نبودن آن نیست. بنابراین استدلال او، شرط اصلی مال بودن، قابلیت ذخیره سازی است. در زمان علمای گذشته، فقط چیزهای لمس پذیر قابل ذخیره سازی بود. در آن زمان تصور نمیشد که چیزهای غیرفیزیکی مانند حقوق و مزایا قابل ذخیره سازی و محافظت باشند. اودرادامه توضیحاتش برای مال شرایط زیر را در نظر گرفته است:

- ۱) در شریعت (متقوم)، جایز و قانونی است. به همین دلیل مردار و الکل مال محسوب نمیشوند.
 - ۲) قابل مالکیت و تصرف است.
 - ۳) چند کاربرد و مزایا دارد.
 - ۴) گر عرف چیزی را به عنوان مال تعیین کند، به عنوان مال شناخته خواهد شد.
- علمای مختلفی از ویژگیهای فوق در تعریف مال حمایت کردهاند. ویژگیهای دوم و سوم واضح هستند و نیازی به هیچ توجیهی ندارد، زیرا اگر چیزی کاربرد نداشته باشد، هیچکس از آن به عنوان چیز ارزشمند استفاده نخواهد کرد. بنابراین، به طور خاص شرایط اول و چهارم را بررسی میکنیم. (شیخ خالد سیف الله رحمانی ۲۰۱۹)
- متقوم - مال حلال

این یکی از شرایط اصلی تعیین یک چیز به عنوان مال است. متقوم به مالی که در شریعت روا است، اشاره دارد. شیخ زحیلی متقوم را این گونه تعریف میکند:

"چیزی که ذخیره شده یا در دسترس باشد و استفاده از آن جایز باشد"
بنابراین، اگر چیزی ذخیره نشود یا در دسترس نباشد، مال محسوب نمیشود.
به عنوان مثال، پرنده در آسمان یا ماهی در آب مال نیست، مگر اینکه کسی آن را تصرف و ذخیره کند. به همین ترتیب، چیزهایی مانند حیوانات مرده، خوک و الکل که در شریعت جایز نیست، مال در نظر گرفته نمیشوند.
(شیخ زحیلی ۲۰۱۰)

رفتار رایج- عرف

-عرف به عنوان منبع مهمی برای حکم هایی که به صورت صریح در شریعت مشخص نیست، در نظر گرفته میشود. به گفته فقها، آنچه از عرف به دست می آید، معادل آن چیزی است که از آیات و روایات گرفته شده است. معیارهای تعیین مال در متون شریعت به روشنی تعریف نشده است. بنابراین، اکثر فقها بر نقش عرف در توضیح مال اتفاق نظر دارند.
فقهای هر چهار مکتب حقوق اسلامی همگی متفق القول هستند که اگر چیزی به دلیل رفتار و پذیرش افراد، ارزشمند باشد، آن چیز مال محسوب میشود.

به همین دلیل است که بسیاری از علمای حنفی، از حقوق و مزایای مختلف - حق نسخه برداری، ثبت اختراع و عامت تجاری و ...- به عنوان مال یاد میکنند، زیرا برای مردمی که در جامعه آنها زندگی می کنند، این موارد ارزشمند هستند. (مقاله Muhammad

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
7th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

۲-۱-۳) مبانی قانونی

پول از منظر قانونی، از چند دیدگاه مورد بررسی واقع گردیده است:

۲-۱-۳-۱) معیار قانونی اسلامی برای پول

پس از بحث مختصری درباره تعریف مال، به بحث معیار قانونی پول و ارز در شرع، میرسیم.

(مقاله Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

تعریف پول

به هر چیزی که به طور گسترده به عنوان وسیله ای برای تبادل و ذخیره ارزش مورد قبول قرار گرفته است، پول اطلاق می شود. در

تعریف پول ماهیت و شکل آن مهم نیست. (مقاله Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

پول اگر که به طور گسترده مورد مقبولیت مردم قرار گیرد، می تواند هر چیزی اعم از طلا، نقره، گلبرگ کل، پوست، کاغذ و ... باشد. -

(الموسوی، الفیقیه، القویتیه)

به گفته شیخ عثمانی، هر چیزی که بتواند در کاربردهای زیر استفاده شود، اشاره به پول دارد:

الف: واسطه تبادل

ب: واحد حساب

ج: ذخیره ارزش

تعاریف این علما با تعاریف اقتصاددانان مدرن درباره پول، بسیار مشابه است.

به عنوان مثال، در فرهنگ لغت، پول این تعریف را دارد:

"چیزی که به طور کلی به عنوان واسطه تبادل، سنجش ارزش یا وسیله پرداخت، مورد پذیرش قرار گیرد."

بر اساس موارد فوق، تعریف گستردهای از پول شامل تمام ویژگیهای زیر است:

۱- واسطه و وسیله تبادل

۲- مقبولیت گسترده به عنوان روش پرداخت

۳- سنجش ارزش

۴- واحد حساب (شیخ عثمانی ۲۰۰۵)

تفاوت بین پول و کالا

به دلیل اینکه طبق قانون شریعت، پول معادل با کالا نیست، روشن سازی تعریف پول و کالا بسیار مهم است. شریعت برای تلقی پول فقط

به اهداف اساسی آن به عنوان وسیله تبادل و سنجش ارزش تا کید دارد. در ادامه، به بررسی برخی از تفاوتهای اساسی بین پول و کالا

میردازیم.

ابن تیمیه میگوید که دینار و درهم هیچ کاربرد و هدف ذاتی ندارند، بلکه آنها فقط برای استفاده به عنوان وسیله تبادل خلق شده اند. سکه

های طلا و نقره با کالاهایی که دارای کاربرد ذاتی و هدف هستند، تفاوت دارند. (ابن تیمیه ۱۹۹۵)

در توضیح مشابه، ابن قایم معتقد است که مقبولیت پول به دلیل ذات خود پول نیست، بلکه برای تسهیل تجارت کالاهاست که مقبولیت

پیدا می کند. بنابراین، اگر خود پول به عنوان کالای کاربردی باشد، این امر منجر به زیان اقتصادی خواهد شد. به عبارت دیگر، پول با

هدف وسیله ای برای تبادل کالا ایجاد میشود و هنگامی که از هدف اصلی دور شویم و خود پول کالا باشد، سیستم مالی با مشکل مواجه

خواهد شد. (ابن قایم ۱۹۷۳)

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی

با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

شیخ عثمانی با بیان سه مورد، تفاوت های اصلی بین پول و کالا را سنجیده است:

۱- پول ارزش ذاتی ندارد و قادر به برآورده ساختن نیازهای انسان مانند خوراک و پوشاک است. برعکس، کالا دارای ارزش ذاتی است و می تواند مستقیماً و بدون نیاز به تبادل مورد استفاده قرار گیرد.

۲- کالاها ممکن است خصوصیت و ویژگیهای متفاوتی داشته باشند اما پول به جز برای مبادله و سنجش ارزش هیچ خصوصیت دیگری ندارد. به همین دلیل است واحدهای مشخص از یک پول مشخص همیشه با یکدیگر برابر هستند. از لحاظ تئوری، یک اسکناس ۱۰۰ دلاری کثیف و یک ۱۰۰ دلاری نو از نظر ارزش تفاوتی با یکدیگر ندارد.

۳- معاملات خرید و فروش بر سر یک قطعه یا یک کالای مشخص انجام می شوند. به عنوان مثال، اگر فردی یک ماشین خریداری کند، فروشنده باید آن ماشین مخصوص را به او بدهد. بر خلاف پول، کالاها قابل برابری در یک معامله نیستند. به عنوان مثال برای پرداخت ۱۰۰ دلار مهم نیست که از چه نوع اسکناسی استفاده می کنید. (شیخ عثمانی ۲۰۰۵)

۲-۱-۲) بررسی ارزشهای دیجیتال از لحاظ فتواها و نظر علما

با توجه به قوانین و بحثهای فوق، امکان ارزیابی ارزشهای دیجیتال و بررسی آنها از نظر شرایط مال و ارز فراهم است.

مشهورترین ارز دیجیتال بیت کوین است. بنابراین، نوشته های موجود در نظرات و به خصوص فتواها - نظرات قانونی علما - به طور کلی مربوط به بیت کوین است. با این حال، اصول و استدلالاتی که در ادامه می آیند برای دیگر ارزهای دیجیتال هم صدق می کند.

علمای شرع درباره بیت کوین و ارزهای دیجیتال دو دیدگاه متفاوت دارند.

گروه اول معتقدند که ارز دیجیتال حرام و در شریعت ممنوع است. گروه دوم استفاده از ارزهای دیجیتال را با مانع یا جایز میدانند.

دید تعدادی از علما بر این دیدگاه واقف هستند.

مفتی بزرگ مصر

شیخ شوکی آلآم، مفتی بزرگ مصر، اعلام کرده است که بیت کوین و ارزهای دیجیتال حرام است. این شیخ بزرگ در این بیانیه به این دایل اصلی اشاره میکند:

۱- بیت کوین به راحتی برای فعالیتهای غیرقانونی استفاده میشود؛ بنابراین، مردم از بیت کوین عمدتاً برای مقاصد غیرقانونی و خلاف شرع استفاده میکنند تا خود را از دولت و مقامات مربوطه پنهان کنند.

۲- بیت کوین لمس ناپذیر و تنها از طریق اینترنت قابل استفاده است.

۳- بیت کوین امکان پولشویی و کلاهبرداری را فراهم می کند.

۴- بیت کوین دارای مرجع مرکزی برای نظارت بر سیستم نیست و امکان کنترل بانکهای مرکزی و نظارت دولت بر سیستم مالی را سلب می کند.

دیدگاه اول: ارز دیجیتال حرام است. (مقاله - Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

دولت ترکیه

نهاد مذهبی دولت ترکیه هم بیت کوین و تمام ارزهای دیجیتال دیگر را خلاف شرع دانست. این فتوا اظهار می کند:

در این زمان خرید و فروش ارزهای دیجیتال با دین سازگار نیست. علاوه به این واقعیت که ارزش گذاری - آنها - به نوسانات شدید - غرر بیش از اندازه - وابسته است، آنها میتوانند به راحتی در فعالیتهای غیر قانونی مانند پولشویی مورد استفاده قرار گیرند و تحت نظارت و

کنترل دولت هم نیستند. Turki Adnan halid. AIMsiayasa) alMnaqdiyya wal masrifiyya . Muhassah

(alMrisalahL beirut 1988)

مرکز فتوا فلسطین

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

مرکز فتوا فلسطین فتوایی درباره بیت کوین و ارزشهای دیجیتال صادر کرد. طبق این فتوا به دلایل زیر بیت کوین و سایر ارزشهای رمزنگاری شده حرام هستند:

۱- صادر کننده بیت کوین نامشخص است و دولت و مقام مرکزی پشت آن نیست. بیت کوین با هدف حذف مقام مرکزی و عدم نظارت بر سیستم ایجاد شده است بنابراین مشکوک و غیر قابل اعتماد است.

۲- بیت کوین می تواند نوعی قمار شود، اگر مردم بدون داشتن دانش از نحوه عملکرد، پول زیادی برای استخراج بیت کوین سرمایه گذاری کنند.

استخراج کنندگان بیت کوین سعی می کنند معادلات ریاضی را حل کنند. اگر موفق شوند پول دریافت می کنند، در غیر اینصورت به چیز دیگری نمی رسند.

۳- نوسانات و سفته بازی در بیت کوین زیاد است و هیچ مرکز کنترل کنندهای برای آن وجود ندارد.
(مقاله Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

شیخ حیطام از بریتانیا

عالم بریتانیایی، شیخ حیطام، در مقاله ای که به زبان عربی به چاپ رساند، مدعی شد که بیت کوین و سایر ارزشهای دیجیتال ممنوع و با شریعت ناسازگار هستند. او دلایل این ادعا را موارد زیر میدانند:

۱- ارز دیجیتال توسط هیچ پشتوانه ای ندارد و از هیچ ساخته شده است.

۲- ارز دیجیتال پول قانونی نیست. این چیز تحت نظارت هیچ دولت، سیستم نظارت و کنترل مرکزی نیست.

۳- ارز دیجیتال را میتوان به راحتی برای پولشویی و اهداف غیر قانونی مورد استفاده قرار داد.

(مقاله Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد)

آیت الله مکارم شیرازی

حکم برای ارزشهای دیجیتال به دلیل ابهامات زیادی که در این زمینه وجود دارد، دارای اشکال هست. (مکارم شیرازی - ۱۴۰۰)

آیت الله نوری همدانی

به صراحت اظهار داشته اند که وارد شدن به این معاملات دارای اشکال هست. (نوری همدانی - ۱۴۰۰)

دیدگاه دوم: ارز دیجیتال در اصل جایز است

برخی دیگر از علما معتقدند که بیت کوین در اصل جایز است. این دیدگاه را میتوان با توجه به بحث قبلی درباره معیارهای پول و طا بررسی کرد.

یک قاعده قانونی مشهور توسط فقها ارائه شده است: " اصل فی المعامات اباحه " این به این معنی است در معاملات تجاری، اصل کلی قابل قبول است. به عبارت دیگر، همه چیز جایز است، مگر اینکه ما آن را کاملا بر خلاف اصول شریعت بدانیم.

با توجه به این اصل، ارز دیجیتال در اصل جایز است. به همین ترتیب، در صورت وجود ویژگیهای زیر، هر چیزی را می توان پول در نظر گرفت:

۱: در میان مردم به عنوان یک چیز ارزشمند تلقی شود.

۲: توسط همه یا گروه قابل توجهی از مردم به عنوان وسیله تبادل پذیرفته شود.

۳: وسیله ای برای سنجش ارزش باشد.

۴: به عنوان واحد حساب عمل کند.

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

بنابراین، هرارزدیجیتال (مانند بیت کوین) که شرایط فوق را داشته باشد، به عنوان پول مقبول است. یکی از مدرسه های دینی اسامی آفریقای جنوبی، دارالعلوم زکریا، در بیانیه اعلام کرد که بیت کوین شرایط مال را دارد و بنابراین تجارت آن جایز است. با این حال، این مدرسه خاطرنشان کرد که ارزهای دیجیتال به عنوان پول واجد شرایط، باید توسط مقامات دولتی مربوطه مورد تایید قرار گیرد.

(مقاله - Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذر نیوا - محمد)

بررسی دیدگاه اول: بیت کوین حرام است

با مشاهده فتاوا و دیدگاههای فوق در مورد ممنوعیت شرعی بیت کوین و ارزهای دیجیتال، دلایل مشترکی یافت میشود:

الف: بیت کوین یک پول رایج قانونی نیست.

ب: صادر کننده بیت کوین ناشناس است.

ج: بیت کوین زیر نظر قدرت مرکزی یا پشتوانه دولت نیست.

د: بیت کوین نوسانات زیادی دارد و پایدار نیست.

ه: بیت کوین را می توان به راحتی برای پولشویی و اهداف غیر قانونی مورد استفاده قرار داد.

(مقاله - Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذر نیوا - محمد)

در مورد قانونی بودن پول

تا آنجا که به قانون مربوط میشود، این موضوع که وقتی یک دولت چیزی را به عنوان پول قانونی انتخاب میکند، به طور خودکار در بین افراد آن جامعه پذیرش و مقبولیت می یابد، درست است. اما در اصل برای اینکه یک چیز واجد شرایط پول بودن باشد، ضرورتی در قانونی بودن آن نیست.

معیار اصلی پول در شریعت، پذیرش آن توسط مردم است - چه از طریق تحمیل آن به مردم از طریق قوانین و یا از طریق پذیرش گسترده داوطلبانه مردم. (www.arzdigital.com)

در مورد فقدان صادر کننده مرکزی

ادعا میشود که صادر کننده بیت کوین نامعلوم است و هیچ قدرت مرکزی برای نظارت و تضمین در آن وجود ندارد.

طبق استدلال طرفداران بیت کوین و به طور کلی ارزهای دیجیتال، چارچوب حاکمیت، مجموعه ای از قوانینی است که برای استفاده از ارز باید توسط کاربران آن پذیرفته شود. این قوانین برای همه آزاد است.

در مورد بیت کوین، از لحاظ ریاضی انکار قوانین و قواعد موجود بر روند استخراج و تراکنشهای بیت کوین غیرممکن است زیرا فناوری رمزنگاری که مبنای بیت کوین است، این اجازه را به کسی نمیدهد. علاوه بر این، بیت کوین از فناوری بلاک چین استفاده میکند که بسیار امن تر از سیستم متمرکز دولتها یا بانک های مرکزی است. به عنوان مثال، شبکه Swift به طور گسترده ای توسط بانکها به عنوان یک سیستم پرداخت بین بانکی مورد استفاده قرار میگیرد. در ماه فوریه ۲۰۱۶، ۱ میلیارد دلار از حساب بانکی مرکزی بنگلادش دزدیده شد. (www.arzdigital.com)

با وجود اینکه تضمین و حمایت یک دولت یا بانک مرکزی از بیت کوین وجود ندارد، اعتماد و تضمین از طریق فناوری بلاک چین و رمزنگاری حاصل میشود.

دلواپسی عمده شریعت در مورد پول به دلیل اهمیت حفظ و مراقبت از ثروت است. در طول تاریخ، در چندین مورد دولت ها و بانک های

mp.h.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

مرکزی زیادی به دلیل تورم باعث نابودی ثروت - ملی زیادی شده اند: بسیاری از موارد در طول تاریخ، دولت‌ها و بانک‌های مرکزی از طریق تورم ثروت را از بین برده اند: جمهوری وایمار آلمان در سال ۱۹۲۳، یونان در سال ۱۹۴۴، مجارستان در سال ۱۹۴۶، یوگسلاوی در سال ۱۹۹۴، اندونزی در سال ۱۹۹۹ و زیمبابوه ۲۰۰۸ نمونه‌هایی از موارد هستند. (www.arzdigital.com)

یک مثال از عصر معاصر: سیاست پولی و کاهش اجباری نرخ تبادلات ارز در ونزوئلا شکست خورده و این کشور در بحبوحه یک بحران اقتصادی بزرگ قرار دارد. تورم این کشور در حدود ۵۰۰ درصد است. در این مورد، فقدان یک مقام مرکزی، باعث قدرت بیت کوین شده است و برخی از مردم ونزوئلا به عنوان یک ذخیره ارزش و وسیله تبادل به سمت بیت کوین حرکت کرده اند. آنها بیت کوین را قابل اعتماد تر از ارز ملی خود یعنی bolivar میدانند که برای خرید یک قرص نان باید چند صد اسکناس پرداخت شود. (www.arzdigital.com)

در مورد نوسان و با قیمت

یکی از دلایلی که برخی علما بیت کوین و ارزهای دیجیتال را حرام می دانند، ناپایدار بودن و نوسانات بسیار زیاد این نرخ تبادل این ارز است. نوسانات یک عامل خارجی است که در تعیین اعتبار پول و ارزش نقشی ندارد. قیمت‌ها همیشه بر اساس قاعده عرضه و تقاضا تغییر می کنند، همانطور که در همه داراییهای دیگرمانند طلا، نقره و ارزهای فیات نیز وجود دارد. شایان ذکر است که در زمان نوشتن این مقاله، نوسانات بیت کوین و سایر ارزهای دیجیتال فراتر از ارزهای فیات است و بنابراین تجارت بیت کوین و ارز دیجیتال خطر بیشتری دارد. از این رو، معاملات ارزهای دیجیتال مخصوصا برای افراد غیرمتخصص و کم تجربه، توصیه نمیشود.

با این حال، به دلیل حقیقت نوسانات، نمیتوان بیت کوین و ارز دیجیتال را حرام اعلام کرد. در حقیقت اگر این شرط تعیین کننده بود، تجارت طلا، نقره، دلار آمریکا و یورو هم غیرشرعی است، چرا که این داراییها نیز دارای نوسان هستند. برای مثال، دو برابر مقداری طلا که تاکنون در تاریخ تمدن بشری استخراج شده است، در بازارهای دیجیتال طلا در یک دوره سه ماهه تجارت شد. (www.arzdigital.com)

در مورد کاربردهای نامشروع و غیرقانونی

همچنین معمولا اینگونه استدلال میشود که بیت کوین و دیگر ارزهای دیجیتال عمدتا برای پولشویی و دیگر مقاصد غیرقانونی مورد استفاده قرار میگیرند. این هم یک عامل خارجی است که مستقیما ارتباطی با معیار قانونی یک پول ندارد. به طور کلی، استفاده از یک چیز مشروع برای هدف نامشروع، آن را نامشروع نمیسازد. برای مثال میتوان به یک روایت از حضرت محمد (ص) اشاره کرد که او فروش انگور به یک تاجر شراب را ممنوع اعلام کرده بود. این برای آن است که شراب در شریعت حرام است اما تولید و تجارت انگور برای اهداف مشروع بلا مانع است. در این مورد نکته قابل توجه اینجاست که تمام ارزهای فیات فعلی برای اهداف غیرقانونی مانند پولشویی، کلاهبرداری و تجارت نامشروع مورد استفاده قرار میگیرند. اینکه دلار آمریکا در بین تمام ارزهای دیگر، بیشترین کاربرد را برای پولشویی و مقاصد غیرقانونی دارد، کاملا روشن است. (www.arzdigital.com)

۳-۱-۲) قوانین خرید و فروش ارزهای دیجیتال

بر اساس ماده ۱۰ قانون مدنی " قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد، نافذ است " (قانون مدنی)

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی

با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

منظور از قراردادهای خصوصی، تراضی به هرگونه تعهدانتقال، ترک فعل معین، فعل معین، واسقاط آن است و در صورتی که در الزامی بودن قانون معینی تردید گردد، اصل بر عدم الزامی بودن است. (جعفری لنگرودی، ۱۳۴۹، صص ۶۶۰، ۲۴۹)

برخی گمان می کنند این اصل در حقوق ما پیشینه تاریخی ندارد و نویسندگان قانون مدنی از قانون مدنی فرانسه الهام گرفته اند، در صورتی که فقهای ما دست کم در مبحث شرط از همین اصل پیروی کرده اند. گروهی از مفسران و فقیهان نیز وفای به همه عقود را که بر خلاف اخلاق و عقل و شرع نباشد را واجب دانسته اند: "ابن زید و زید بن اسلم گویند: مقصود پیمان هایی است که مردم با یکدیگر یا با خود می بندند مانند عقد زناشوئی و بیع و عهد و سلم و...". و یا برخی به نقل از ابن عباس جماعتی از مفسران گویند: ای مومنان به عهدها و قراردادهای وفا کنید.

و نیز:

مصوبه هیات وزیران ۱

براساس بند ۱ تصویب نامه ی هیات وزیران، "استفاه از رمز ارزها، صرفاً"، با قبول مسئولیت خطرپذیری (ریسک) از سوی متعاملین صورت میگیرد و مشمول حمایت و ضمانت دولت و نظام بانکی نبوده و استفاده از آن در مبادلان داخل کشور مجاز نیست."

مفاد مصوبه ی هیات محترم وزیران دلالت بر امور ذیل دارد:

الف- استفاده و خرید و فروش رمزارز مجاز است.

ب- دولت و نظام بانکی ارزش ذاتی رمزارز را تضمین نمیکند.

عدم تضمین مذکور، در برابر تعهد به تضمین ریال، بعنوان ارز رایج کشور است. مستند به بند ۱ ماده ی ۵ قانون پولی و بانکی کشور، مصوب ۱۳۵۱/۰۴/۱۸ و اصلاحات بعدی "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باید برابر صددرصد اسکناس های منتشر شده همواره... پشتوانه در اختیار داشته باشد"

۱- تصویب نامه شماره ۵۵۶۳۷/ت/۵۸۱۴۴ مورخ ۱۳۹۸/۵/۱۳ هیات محترم وزیران

بنابراین، از آن جهت که بانک مرکزی، برخلاف ریال، ارزش ذاتی رمزارزها را تضمین نمی کند، تعهدی به حفظ پشتوانه برای رمزارزها ندارد.

ج- استفاده از رمزارزها برای مبادلات داخلی کشور مجاز نیست.

این ممنوعیت از بند "الف" ماده ۳ قانون پولی و بانکی کشور، مصوب ۱۳۵۱/۰۴/۱۸ و اصلاحات بعدی، ناشی میشود که مقرر داشته است "امتیاز انتشار پول رایج کشور در انحصار دولت است و این امتیاز با رعایت مقررات این قانون منحصر" به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واگذار می شود". (لاچوردی-عرفان ۱۴۰۰)

براساس مستندات قانونی مورد اشاره، افراد مجاز نیستند در معاملات داخلی، از رمز ارز، بعنوان واسطه ی ارزش یا وسیله پرداخت استفاده نمایند، اما ممنوعیت استفاده از رمز ارز بعنوان وسیله ی پرداخت، به معنای ممنوعیت تملک و مبادله رمز ارز بعنوان مال نیست. چه آن که صدر بند ۱ تصویب نامه هیات وزیران بر جواز تملک و مبادله با قبول مسئولیت خطر پذیری دلالت دارد.

- دستورالعمل اجرایی موضوع مواد ۴ و تصویب نامه شماره ۳۹۲۲۸/ت/۵۷۳۷۳ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۱۵ هیات محترم وزیران

براساس دستورالعمل اجرای مورد اشاره، هدف از تنظیم دستورالعمل عبارت است از "تعیین تکلیف، سامان دهی شفاف سازی فعالیت دستگاه های استخراج رمز ارز (ماینر) که بدون رعایت و تشریفات قانون به داخل کشور وارد شده است". (لاچوردی-عرفان ۱۴۰۰)

دستورالعمل مذکور، هیچ گونه حکمی در خصوص ممنوعیت تملک و خرید و فروش رمزارز مقرر ننموده است و درعین حال، تلویحاً، دلالت بر قانونی بودن تملک و خرید و فروش رمز ارز دارد، زیرا محصول فعالیت دستگاهها استخراج، رمزارز است که بنابر توضیحات مذکور در فوق، مال محسوب میشود و جواز معامله آن از ماده ۱۰ قانون مدنی، اصل آزادی قراردادهای، منابع معتبر فقهی و دستورالعمل تصویب

mp.h.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی

با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

نامه شماره ۵۸۱۴۴/ت/۵۵۶۳۷ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۳ هیات محترم وزیران استنباط می شود، چه آنکه بی معناست قانون گذار استفاده از دستگاه استخراج را قانونی بداند اما مالیت محصول ناشی از استخراج، یعنی رمزارز را انکار نماید. (لاجوردی-عرفان ۱۴۰۰)

- بی اعتباری ادعایی شورای عالی مبارزه با پولشویی در خصوص ممنوعیت مبادله رمز ارزها

حسب اظهارات پاره ای از مسئولان محترم بانک مرکزی، ادعا گردیده است، شورای عالی مبارزه با پولشویی، مبادله رمز ارزها را ممنوع کرده است، منصرف از آن که با وجود درخواست های مکرر ذینفعان بازار، مصوبه ادعایی منتشر نشده و جنین به نظر می رسد که اصل تصویب آن نیز امری استنباطی بوده است: معهدا وفق بند ۲ ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی، مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۰۲، شورای عالی مبارزه با پولشویی مجاز به وضع مقررات ویا تصویب آئین نامه ها نمی باشد و تصویب مقررات در این زمینه در زمره صلاحیت های هیات وزیران است.

بنابراین مصوبه ادعایی مبارزه با پولشویی، تأثیری در جواز خرید و فروش رمز ارزها، ناشی از تصویب نامه شماره ۵۸۱۴۴/ت/۵۵۶۳۷ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۳ هیات محترم وزیران ندارد. (لاجوردی-عرفان ۱۴۰۰)

نتایج به دست آمده

برای نتیجه گیری درست، نویسنده مایل است برخی نکات کلیدی را روشن کند:

- ۱- درک و آگاهی درباره ارز دیجیتال، استخراج، تراکنشها، امنیت و تا ثیرات سیستماتیک، در حال پیشرفت است. بنابراین، انتظار می رود که نسبت به شناخت هر چه بیشتر ارز دیجیتال، دیدگاههای شریعت آگاهانه تر و قابل اعتماد تر شود.
- ۲- بلاک چین فقط پلتفرمی برای بیت کوین و ارز دیجیتال نیست. این یک دفترکل دیجیتال و غیرمتمرکز است که توانایی ثبت هر نوع اطلاعاتی را به صورت امن و غیرقابل تغییر دارد. بلاک چین میتواند در شریعت به عنوان یک مزیت در شفافیت و افشای حقیقت در نظر گرفته شود. بلاک چین می تواند به منظور احقاق اعتماد در تراکنشها و مبادات به خوبی عمل کند.
- ۳- با توجه به شرایط فعلی بیت کوین، نویسنده با دیدگاه دوم موافق است که بیت کوین در اصل جایز است، زیرا بیت کوین با توجه به قیمت بازارهای جهانی ارزشمند است و در میان افراد زیادی مانند بازرگانان، نانوایی ها، رستورانها و حتی خرده فروشان بزرگ مانند overstock.com به عنوان روش پرداخت پذیرفته شده است.

علاوه بر این، ممکن است افرادی بیت کوین را به عنوان وسیله تبادل مخفی خود پذیرند. برای تصمیم گیری وضعیت شریعت و جایز بودن بیت کوین و دیگر ارزهای دیجیتال، طبقه بندی زیر در محیط قانونی و نظارتی رایج اهمیت دارد. از نظر حوزه قضایی برای ارزهای دیجیتال سه حالت کلی وجود دارد:

الف: حکومتهای که در آن استفاده از ارزهای دیجیتال صراحتاً ممنوع است. در چنین حوزه قضایی، معامله با ارزهای دیجیتال مجاز نیست.

ب: حکومتهایی که در آن تنظیم کننده ها درباره ارزهای دیجیتال سکوت اختیار کرده اند و قانونی یا غیرقانونی بودن آن اعلام نشده است. در این فضاها اغلب تنظیم کنندگان به اخطارها و هشدارهای عمومی بسنده میکنند.

ج: حکومت هایی که در آن تنظیم کنندگان ارز دیجیتال را به عنوان یک دارایی و یا یک پول جایگزین پذیرفته اند و برای استفاده عموم مردم قوانین را تنظیم می کنند.

از دیدگاه شریعت، در دو حوزه قضایی آخر، معامله با بیت کوین و ارزهای دیجیتال دیگر بلا مانع است. با این حال، حفاظت از ثروت یکی از اهداف اساسی شریعت است. بنابراین، کاربران ارزهای دیجیتال موظف به مراقب بودن هستند.

۴- چشم انداز ارزهای دیجیتال به ویژه بیت کوین تبدیل شدن به یک ارز جایگزین بدون کنترل مرکزی و در یک شبکه همتا به همتا

mph.sdcongress.ir

هفتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

7th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

است. بازارهای ارز دیجیتال در معرض نوسانات شدید قرار دارند و احتمالا این وضعیت تا چند سال آینده هم به همین صورت باقی بماند. در بسیاری از حوزه های قضایی، وضعیت قانونی ارزهای دیجیتال همچنان نامشخص است که به نوسانات میافزاید. بنابراین، هرگونه سرمایه گذاری ارزهای دیجیتال (چیزی که اکنون به صورت گسترده انجام میشود) توصیه نمیشود. همانطور که قبلا ذکر شد، در نظر گرفتن یک پول یا ارز به عنوان کالا و سرمایه گذاری روی آن، با چشم اندازهای پولی در تضاد است. در روی دیگر سکه، گسترش و بهره مندی از شبکه های ارزهای دیجیتال به عنوان روش پرداخت، در صورت داشتن مزایا بهتر نسبت به سیستمهای معمولی توصیه میگردد. ۵- افزایش سریع محبوبیت در حوزه ارزهای دیجیتال و فناوری مربوط به آن، به ویژه افزایش ICOها (عرضه های اولیه سکه)، فرصتهای سرمایه گذاری تردید آوری را ایجاد کرده است. اگر چه بررسی ICOها خارج از بحث این مقاله است، همه سرمایه گذاران باید ملاحظات لازم را انجام دهند. جوامع مسلمان به ویژه باید با احتیاط کنند، زیرا اخیرا کلاهبرداران زیادی در حوزه ارزهای دیجیتال با استفاده از تبلیغاتی مانند سرمایه گذاری حال سعی در خالی کردن جیب مردم را دارند. به عنوان یک قاعده کلی، تقریبا تمام فرصتهای سرمایه گذاری که وعده بازگشت سرمایه را به شما میدهند، کلاهبرداریهایی از نوع پانزی و هرمی هستند که هردوی آنها نامشروع و حرام هستند.

منابع

- ۱- قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۹۸)
- ۲- قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۱۳)
- ۳- مقاله Muhammad Abu-bakar - ترجمه آذرنیوا - محمد - (بررسی جامع، ارز دیجیتال - بلاک چین)
- ۴- (لنگرودی - جعفر) ۱۳۴۹ - حقوق مدنی
- 5- Ibn ujaim . alMbahr alMRa i . Beirut: Dar alMkutub alM Ilmiyyah1997
- 6- ibn abidin alMshami. fatawa shami. dar alMkutub alM Ilmiyyah2009
- 7- Turki Adnan halid. AlMsiyasa alMnaqdiyya wal masrifiyya . Muhassah alMrisalahL beirut 1988
- 8- www.arzdigital.com
- 9- www.iranblockchain.com